

ANKASAM

bülten

19 Haziran 2022
SAYI: 2022/24

Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve AB'nin "REPowerEU" İnisiyatifi

06

Moldova'nın
Güvenlik
Endişeleri

09

Japonya ve Hindistan'ın
QUAD'taki Değişen
Rolleri

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

03 Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve AB'nin "REPowerEU" İnisyatifi
Ferhan ORAL

06 Moldova'nın Güvenlik Endişeleri
Dr. Sabir ASKEROĞLU

09 Japonya ve Hindistan'ın QUAD'taki Değişen Rollerini
Dr. Cenk TAMER

BASINDA ANKASAM

12 Medya

DERGİLER

13 Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

Çankaya Mahallesi, Cemal Nadir Sokak, No: 20 06880,
Çankaya – Ankara/Türkiye
Tel: +90 312 474 00 46 | Faks: +90 312 474 00 45 E-posta:
info@ankasam.org

Tasarım-Dizgi: Esra Karadağ

Bu yayının tüm hakları Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'ne (ANKASAM) aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek yapılacak makul alıntılar dışında ANKASAM'ın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımını yapılamaz. Bu çalışmada yer alan görüş ve değerlendirmeler yazarına ait olup, kurumsal olarak ANKASAM'ın resmi görüşünü yansıtmaz.

ANKASAM ANALİZ

Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve AB'nin "REPowerEU" İnisyatifi

Son yıllarda yenilenebilir enerji kaynaklarına olan talep, çevre konusundaki duyarlılığın ön plana çıkmasıyla birlikte artmıştır. Bu talep artışı, COVID-19 pandemisi ve Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Avrupa'nın Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltma çabaları kapsamında daha da hızlanmıştır. Söz konusu iki gelişmeden ilki olan pandemi süresince yenilenebilir enerji, talebi artan tek enerji türü olmuş ve 250 yıl önceki sanayi devriminden beri ilk kez bu kaynakların dün-

ya enerji tüketimindeki payında kayda değer bir yükselişe şahit olunmuştur.[1] British Petroleum (BP) tarafından yayımlanan 2021 yılı Dünya Enerji Görünümü raporlarına göre,[2] sürdürülebilir/yenilenebilir enerjinin payı, Covid-19 salgını sonrasında daha da yükselerek hidro enerjeye yaklaşmakla birlikte dünya enerji tüketimindeki payı halen diğer enerji türlerine göre düşük düzeydedir.

Emekli Deniz Albay Ferhan ORAL
ANKASAM Güvenlik Danışmanı

Henüz 20 yıllık bir geçmişe sahip olan güneş ve rüzgâr enerjisinin payının, Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası AB'nin Rusya enerji kaynaklarına olan bağımlılığını azaltma çalışmaları kapsamında hatırı sayılır oranda artarak diğer enerji türlerini yakalayacağı ve fosil yakıtların rezervindeki azalma ile iklim değişikliği kapsamında belirlenen hedefler kapsamında da uzun dönemde fosil yakıtları geçebileceği öngörülmektedir.

Bu fikri destekleyen gelişmeler bağlamında, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin yarattığı küresel enerji pazarındaki kesinti ve zorlukların önüne geçebilmek amacıyla AB Komisyonu'nca enerji tasarrufu, temiz enerji üretimi ve enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi hedefleriyle "REPowerEU" isimli bir inisiyatif geliştirilmiştir. AB'nin ihtiyacı olan yeni enerji altyapısı ve sistemlerine ilişkin finansal ve hukuki tedbirlerle desteklenen inisiyatifle ilgili olarak AB Komisyonu'nun web sayfasında,[3] Avrupalıların %85'inin Ukrayna'yı desteklemek üzere mümkün olan en kısa sürede Rusya'ya olan gaz ve petrol bağımlılığını azaltması gerektiğine inandığı ve Birlik olarak hareket ederek Avrupa'nın bunu daha hızlı başarabileceği belirtilmektedir.

REPowerEU inisiyatifinde yukarıda bahsedilen üç hedef için kısa vadede gaz, LNG ve hidrojenin AB Enerji Platformu üzerinden tedariki, güvenilir tedarikçilerle yeni enerji ortaklıklarının kurulması, yeni güneş ve rüzgâr enerjisi projelerinin uygulamaya konulması gibi hususlar yer almaktadır. 2027 yılından önce tamamlanması öngörülen orta vadeli hedeflerde ise milli REPowerEU planlarının 300 milyon avroluk yatırım ve reformlarla desteklenmesi, düşük çevresel risk bölgelerine daha süratli yenilenebilir enerji tesisleri kurulumuna ilişkin yeni yasal düzenlemelerin yapılması, temiz enerjinin toplam enerji içerisindeki payına ait 2030 hedefinin %40'tan %45'e çıkarılması ve enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik düzenleyici tedbirlerin alınması gibi hususlar yer almaktadır.

Bahsedilen tüm bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesine yönelik hazırlanan AB eylem planında; ABD ve Kanada'dan deniz yoluyla, Norveç'ten ise hem boru hattı hem deniz yoluyla LNG tedarikinin artırılması, Azerbaycan ile başta Güney Gaz Koridoru üzerinde olmak üzere enerji alanındaki işbirliğinin artırılması, Mısır ve İsrail gibi gaz tedarikçisi ülkelerle siyasi anlaşmalar yapılması, Cezayirle enerji alanındaki diyalogun tekrar başlatılması, Katar dahil Körfez'deki başat enerji üreticileriyle ve Avustralya'yla işbirliğine devam edilmesi, Japonya, Çin ve Güney Kore gibi gaz alıcılarıyla koordinasyon sağlanması ve son olarak Nijerya, Senegal ve Angola gibi Sahra altı ülkelerin ihraç potansiyellerinin araştırılması gibi hususlar belirlenmiştir.[4]

Kuşkusuz eylem planında resmi olarak yer almayan, ancak Türkmen gazı gibi gündeme getirilen[5] veya Almanya'nın Katar'la yaptığı uzun dönemli LNG gaz tedarik sözleşmesinin Rusya'ya para akışını kısa vadede durdurmayacağına yönelik eleştiriler de mevcuttur. [6] Bunun yanı sıra İngiltere Başbakanı Boris Johnson'ın Mart ayında Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne (BAE) yaptığı ve gözüktüğü kadarıyla çok da somut getirisi olmayan ziyaretler gibi sonuç alınamayan durumlar da söz konusudur. Son olarak AB'nin Rusya'ya yönelik 6. yaptırım paketinde, yıl sonuna kadar Rusya'dan petrol ithalatının yüzde 92 oranında azaltılması hedefi kapsamında Rus petrolüne alternatif bulmak için BAE'yle bir diğer görüşme de Fransa Ekonomi Bakanı Bruno Le Maire tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yenilenebilir enerji konusunda diğer AB ülkelerine nazaran daha önde olan bazı AB üyesi ülkelere ait planlarla ilgili olarak Deutsche Welle'nin (DW) hazırlamış olduğu haberde şu bilgiler yer almaktadır:[7] Danimarka Başbakanı Mette Frederiksen, "offshore" rüzgâr enerjisi kapasitelerini 2030 yılına kadar 4 katına, 2050 yılına kadar ise 10 katına çıkarmayı hedeflediklerini belirtmiştir. Hollanda Başbakanı Mark Rutte, yenilenebilir enerjiyi öne çıkarmak için iki nedenden ilkinin iklim değişikliği ile mücadele diğerinin ise Rusya'nın Ukrayna'yı işgali olduğunu vurgulamıştır. Belçika Başbakanı Alexander De Croo, yapılacak yatırımın enerji fiyatlarını 10 kat aşağı çekeceğini ve AB adına hedeflenen CO2 salınımını azaltacağını ifade etmiştir. Almanya Başbakanı Olaf Scholz ise Kuzey Denizi'nin bahse konu rüzgâr enerji santrallerini kurmak için yeterince büyük olduğunu ve bu tip projelerin maliyet-fayda analizinden sonra gerçekleştirilebileceği üzerinde durmuştur.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) 2022 Mart Raporu'nda yer alan "AB'nin Rus Doğalgazına Bağımlılığını Azaltacak 10 Aşamalı Plan"a ait eylem planında,[8] yapılan diğer tekliflerin yanı sıra yenilenebilir enerjiyle ilgili olan hususlar da yer almaktadır. Bahse konu tavsiyelerin uygulanmasıyla birlikte yenilenebilir enerji kaynaklarından 2023 yılında 35 TWh'lik bir katkı sağlanabileceği ve bunun da 6 milyar m³'lük gazdan tasarruf anlamına geldiği belirtilmektedir.[9]

“ Özellikle Avrupa için yenilenebilir enerji kaynaklarının gelecekte diğer enerji türlerinin yerini alacağı söylenebilir. ”

Türkiye açısından ele alındığında, Rusya'ya bağımlılığı azaltacak doğalgaz senaryolarının yanı sıra yenilenebilir enerji açısından da rüzgâr enerjisi ekipman üretiminde önemli bir aşama kaydeden ülkemizin durumu kayda değer görülmektedir. Avrupa'da rüzgâr enerjisi sektörünü temsil eden en üst kuruluş olan Avrupa Rüzgâr Enerjisi Birliği (WindEurope) tarafından hazırlanan "Avrupa'da Rüzgâr Enerjisi-2021 İstatistikleri ve 2022-2026 Öngörüsü Raporu"na göre; 2021 yılında Türkiye, Avrupa'da kurulu rüzgâr enerjisi santral teçhizatı üretiminde 1,4 gigawatt (GW) kapasiteyle İngiltere, İsveç ve Almanya'dan sonra 4. sırada yer almaktadır. [10] Avrupa'nın hedeflenen toplam enerji içerisindeki %40'lık temiz (yenilenebilir) enerji payına ulaşabilmek için 2022-2026 yılları arasında yılda ortalama 32 GW'lık üretim yapılması gerekmektedir olup Türkiye'deki üretimin de bunda önemli payı olacaktır.

Sonuç olarak, halen doğalgaz ve petrol gibi fosil yakıt kaynaklı enerjiye nazaran rüzgâr enerjisi yatırım maliyetlerinin gün geçtikçe azalarak artık şirketlerin devlet desteği almadan da bu alanda yatırım yapmaya başladıkları da göz önüne alındığında, özellikle Avrupa için bu enerji tipinin gelecekte diğer enerji türlerinin yerini alacağı söylenebilir. Dikkati çeken bir diğer husus da çalışmalarına Rusya-Ukrayna Savaşı'ndan çok daha önce başlanan ve geçtiğimiz Mart ayında onaylanarak yürürlüğe giren "Stratejik Pusula" ile ABD/NATO'ya karşı savunma ve güvenlik alanında özerklik sağlamaya çalışan AB'nin enerji açısından, en azından Rusya'ya karşı, özerklik sağlama konusundaki kararlılığıdır.

[1] Volkan Özdemir, Enerji Güvenliği ve Doğal Gaz Piyasaları, Pankuş Yayınları, Ankara 2022, s.14.

[2] "Statistical Review of World Energy 2021 | 70th edition s.12", BP, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2021-full-report.pdf>, (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

[3] "REPowerEU: affordable, secure and sustainable energy for Europe", European Council https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en, (Erişim Tarihi: 06.06.2022).

[4] Aynı yer.

[5] "ANKASAM Webinar | Avrupa'ya Türkiye Üzerinden Türkmen Gazi: Umutları Gerçeklerle Güncellemek", ANKASAM, <https://www.ankasam.org/ankasam-webinar-avrupaya-turkiye-uzerinden-turkmen-gazi-umutlari-gerceklerle-guncellemek/>, (Erişim Tarihi: 07.06.2022).

[6] Patrick Wintour, "Germany agrees gas deal with Qatar to help end dependency on Russia", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/20/germany-gas-deal-qatar-end-energy-dependency-on-russia>, (Erişim Tarihi: 07.06.2022).

[7] "EU unveils €300 billion plan to reduce its energy dependency on Russia", DW News, May 19, 2022, <https://www.youtube.com/watch?v=AkcTN9E33eI>, (Erişim Tarihi: 07.06.2022).

[8] "A 1-Point Plan to Reduce the European Union's Reliance on Russian Natural Gas", International Energy Agency, <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-reduce-the-european-unions-reliance-on-russian-natural-gas>, (Erişim Tarihi: 07.06.2022).

[9] IEA Report on 3 March 2022.

[10] "Wind energy in Europe 2021 Statistics and the outlook for 2022-2026", s. 7, Wind Europe <https://windeurope.org/intelligence-platform/product/wind-energy-in-europe-2021-statistics-and-the-outlook-for-2022-2026/>, (Erişim Tarihi: 07.06.2022).

ANKASAM ANALİZ

Moldova'nın Güvenlik Endişeleri

6 Haziran 2022 tarihinde Romanya Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis, "Moldova'nın toprak bütünlüğünü ve devlet güvenliğini sağlamak için ek kaynak tahsis etme" niyetinde olduğunu açıklamıştır. Bu açıklamadan bir gün sonra Moldova Savunma Bakanı Anatoly Nosatyi iki günlük resmi ziyaret için Romanya'ya gitmiştir.

Nosatyi, Bükreşte kaldığı süre boyunca Romanya Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis, Başbakan Nicolae Ciuoba ve Rumen mevkidaşı Vasile Dincu ile görüşmüştür. Müzakerelerin ana konusu, Moldova Ordusu'nun modernizasyonu için Bükreş'in Kişinev'e ek kaynak tahsis etmesidir. Romanya'da bulunan çok sayıda büyük NATO eğitim sahalarını da ziyaret eden Nosatyi,[1] 3

Dr. Sabir ASKEROĞLU
ANKASAM Avrasya Uzmanı

Haziran 2022 tarihinde Moldova'nın tanklarının olmadığını, yeni silahlara ihtiyaç olduğunu ve ortaklarıyla savunma amaçlı tanksavar füzeleri ve insansız hava araçları satın almayı değerlendireceğini söylemiştir.[2]

Moldova'nın ülke savunması için silahlanma isteği, Rusya'nın 22 Nisan 2022 tarihinde Ukrayna'yı işgalinin ikinci aşamasında Odessa bölgesini ele geçirecek Transdinyester'e karadan bir koridor açmak için başlattığı operasyondan sonra gündeme gelmeye başlamıştır. Daha sonra Ukrayna Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Mihail Podolyak, Moldova'nın her duruma hazırlıklı olmasını tavsiye etmiştir. Ayrıca Avrupalı ortaklarla var olan ilişkilerin iyileştirilmesi, orduyu modernize etmesi ve olası saldırılara karşı gerekli savunma ekipmanlarının hazırlanması gerektiğini söylemiştir. Ek olarak Ukrayna-Rusya Savaşı'nın Moldova'ya sıçrayabileceği konusunda tedirginliğini belirtmiştir.

ABD, Moldova'ya yardım sağlamaya hazır olduklarını açıklarken; İngiltere Savunma Bakanı ülkenin silahlandırılması gerektiğine vurgu yapmıştır. İngiltere Dışişleri Bakanı Liz Truss, Moldova'nın "savunmasız bir devlet" olduğunu ve bu nedenle NATO standartlarına göre silahlanmış olması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca ittifak üyelerinin bu konuda mutabık kalmaları durumunda Kişinev'e yeni silahlar sağlanacağını ve Moldova askerlerine bu silahları kullanmaları için eğitim verilebileceğini vurgulamıştır.

Moldova'nın silahlanmasını isteyen ülkelerin başında İngiltere gelmektedir. Moskova'nın bölge ülkeleri üzerinde oluşturduğu tehditten memnun görünen Londra, başta Moldova olmak üzere Doğu Avrupa ülkeleriyle bu tehdit üzerinden stratejik bir ilişki kurma fırsatı yakalamış durumdadır. Moldova'nın NATO standartlarında silahlara sahip olması gerektiğini belirten İngiltere, Moldova'ya yönelik Rus tehdidinin devam ettiğini söylemektedir.

Hem Moldova'da hem bu ülkenin güvenliğiyle ilgilenen devletlerde endişeler artmaktadır. Romanya ziyareti öncesinde konuya açıklık getiren Moldova Savunma Bakanı Nosatyi, profesyonel bir asker sıfatıyla Ukrayna'daki savaşı büyük bir trajedi olarak nitelendirdiğini, ancak şu ana kadar Rusya'nın Moldova'ya saldırma niyetini gösterecek hiçbir işaret olmadığını söylemiştir.

Ukrayna-Rusya Savaşı'yla ilgili son gelişmeleri değerlendiren Nosatyi, Doğu Ukrayna'daki çatışmaların Nikolaev ve Odessa yönünde genişlemediği sürece Moldova'yı savaşa dâhil etmekten söz edilemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca, askeri operasyonların Nikolaev-Odessa eksenine genişlemesi durumunda bunun Moldova topraklarını da etkileyebileceğini, bu tehlikeye yanıt vermek için daha aktif olunması gerektiğini vurgulamıştır. Son olarak Moldova'ya saldırı olması durumunda Ordu'nun tüm potansiyelini kullanarak ülkesini savunacağını, ancak yine de Ordu'nun küçük ve yetersiz donanıma sahip olduğunu kabul ettiğini belirtmiştir.[3]

Moldova Ordusu'nun Rusya'nın herhangi bir saldırısı karşısında fazla direnemeyeceği bilinmektedir. Moldova Silahlı Kuvvetleri 6,5 bin askere sahiptir. Bu durum Kişinev'in olası saldırılara karşı endişelerini daha da artırmaktadır. Bilindiği üzere 1990'lı yıllarda Moldova Ordusu'nun Transdinyester bölgesi üzerinde kontrol sağlama çabası başarısız olmuştur. Taraflar arasında sağlanan ateşkesin ardından Moldova'nın temel görevi, bölgeyi güç kullanarak kontrol altına almak değil, Transdinyester Ordusu'na karşı güç dengesini korumakla sınırlı kalmak olmuştur.

Buna karşı Moldova'dan bağımsızlığını ilan eden Transdinyester'in Ordu güçlerinde 5 bin düzenli asker, 4 bin polis ve 3 bin ulusal muhafız gücü bulunmaktadır. Bunların toplamı Moldova Ordusu'nun iki katına tekabül etmektedir. Bu bağlamda Moldova'nın güç kullanarak tek başına Transdinyester bölgesini geri almak gibi bir amacının gündemde olmadığı söylenebilir.

Bunun yanında Transdinyester bölgesinde barış gücü adı altında 2 bine yakın Rus askeri görev yapmaktadır. Rus Ordusu tarafından eğitilen ve silah ihtiyaçları karşılanan Transdinyester güçleri, Moldova'nın bölge üzerinde kontrol sağlamanın önünde önemli bir engeldir. Bu durum kendi güvenliği için de tehdit oluşturabilecek bir konudur. Moldova'nın şu anki temel endişelerinden biri, "topraklarının savunulması" sorunudur.

Romanya, bu bağlamda Rusya'dan kaynaklanan tehdidin kendi sınırlarının yakınlarına kadar geldiğini düşünmektedir. Bu nedenden dolayı Moldova'yla askeri alanda daha kapsamlı yeni bir işbirliği yapmayı planlamakta ve Moldova'nın güvenliğini sağlamanın yollarını aramaktadır.

Moldova ile Romanya'nın kuracağı herhangi bir askeri işbirliğinin Rusya tarafından nasıl bir tepkiyle karşılanacağı sorusu merak edilmektedir. 2016-2020 yılları arasında Moldova Cumhurbaşkanlığı görevini yapan Igor Dodon, Romanya'dan silah alımı yapabileceğine dair gelişmeler üzerine açıklamalarda bulunmuştur; "Moldova hükümetinin askeri ve siyasi olarak ülkeyi Romanya'yla birleştirmeyi amaçladığını, dolayısıyla ülkeyi Ukrayna yolunda ilerlettiklerini" söylemiştir.[4] Dodon, görev yaptığı dönemlerde "mutlak denge politikası" ve "blok dışı statüsünün koruyucusu" olarak anılmıştır. Moldova'nın toprak bütünlüğünü korumak ve Rus tehdidini azaltmak için Moskova'ya yakınlaşmayı savunmuştur.

Muhafızlığıyla bilinen Dodon, Moldova'nın silahlandırılmasının ülkeyi hedef haline getireceğini söylemiştir. Benzeri düşünceler iktidarda ve Moldova'nın komşusu Romanya'da da mevcuttur.

Romanya Temsilciler Meclisi Başkanı Marcel Ciolacu, Moldova'nın askeri desteğe değil, sınır güvenliğine ihtiyaç duyduğunu söylemiştir. Moldova Meclis Başkanı Igor Grosu, Moldova'nın tarafsız bir devlet olduğunu, ancak bu tarafsızlığın korunması gerektiğini belirtmiştir.[5]

Moldova bir taraftan Anayasası'nda belirtilen "blok dışı" statüsünü koruyarak Rusya'nın dikkatini üzerine çekmemeye çalışmaktadır. Diğer taraftan bu statüye güvenerek ülkenin savunmasız bırakılmasından endişelenmektedir. Moldova'nın uzun zamandan beri NATO ve NATO üyesi ülkelere sınırlı bir işbirliği söz konusudur. Fakat Kışinev bunun daha da ileriye gitmesinden endişelenmektedir.

Romanya, Moldova'yla aralarındaki tarihsel bağları ve komşuluk ilişkileri nedeniyle bu ülkenin güvenliğini sağlamak için koruyucu bir misyon üstlenmiştir. Öte yandan Moldova hükümetini bu konuda daha fazla zorlamaktan çekinmektedir. Moldova'nın silahlandırılması durumunda Rusya'nın Ukrayna konusunda gösterdiği tepkinin benzerini gösterebileceği düşünülmektedir. Moldova Savunma Bakanı bir taraftan ülkeye yönelik bir güvenlik endişesi olmadığını açıklarken, diğer taraftan böyle bir riskin ortaya çıkması ihtimaline karşı görüşmeler yapmaktadır. Ayrıca, en önemli ve zimni müttefiki olan Romanya'dan destek almaya çalışmaktadır.

Romanya ziyaretinde açık bir biçimde Moldova'ya silah verilmesi konusunda bir mutabakata varılmıştır. Ancak Nosatiy'a göre; asıl önemli olan Moldova'nın zor durumda kalması halinde

Romanya ve diğer NATO üyesi ülkelerin Moldova'nın güvenliğini ne derece savunacakları sorusudur. Kışinev, askeri kabiliyetinin yetersizliğinden dolayı Rusya karşısında Ukrayna kadar diremeyeceğini bilmektedir ve bu durumda Moldova'nın güvenliğini sağlamak için Ukrayna'ya yapılan silah yardımlarının yeterli olmayacağına inanmaktadır.

Moldova'nın önünde iki seçenek bulunmaktadır. Birincisi, Rusya'nın hedefi olmamak için "blok dışı" statüsünü korumanın yanında bazı silahlar edinmektir. İkincisi, Moldova'nın güvenliğinin tehdit altında kalması durumunda başta Romanya olmak üzere NATO'nun "gerçek bir güvenlik garantisi" vermesini beklemektir.

[1] "В Румынию с официальным визитом прибыл министр обороны Молдавии", Regnum, <https://regnum.ru/news/3612688.html>, (Erişim Tarihi: 08.06.2022).

[2] "Молдавия хочет обсудить с партнерами закупку противотанковых ракет", Ria Novosti, <https://ria.ru/20220603/moldaviya-1792980695.html>, (Erişim Tarihi: 08.06.2022).

[3] Светлана Гамова, "Молдавская армия воевать не хочет", https://www.ng.ru/cis/2022-06-06/1_8454_moldova.html, (Erişim Tarihi: 08.06.2022).

[4] "Додон заявил о подготовке военного присоединения Молдавии к Румынии", Komsomolskaya Pravda, <https://www.kp.ru/online/news/4780434/>, (Erişim Tarihi: 08.06.2022).

[5] "Председатель парламента Румынии: «Молдова не нуждается в военной помощи»", Nokta, <https://nokta.md/predsedatel-parlamen-ta-rumynii-moldova-ne-nuzhdaetsya-v-voennoj-pomoshhi/>, (Erişim Tarihi: 08.06.2022).

ANKASAM ANALİZ

Japonya ve Hindistan'ın QUAD'taki Değişen Rollerini

Rusya-Ukrayna Savaşı, yalnızca dünyadaki güç dengelerini değiştirmekle kalmamış; aynı zamanda Asya-Pasifik'e olan ilgiyi de arttırmıştır. Hem Avrupa içerisinden hem de Pasifik'ten bazı güçler, Rusya'nın bozduğu bu küresel güç dengelerinden avantajlı çıkma şansını elde etmiştir. Avrupa'da, özellikle de İngiltere ve Almanya'nın ön plana çıktığı görülmeyle birlikte Pasifik'te Japonya ve Hindistan'ın aktif bir dış politika izlemeye başladıkları söylenebilir. Buna ek olarak Avrupa ile Pasifik arasındaki bağlantı da giderek güçlenmektedir. Bunun sebebi Rusya ve Çin'in dünya siyasetinde "ötekileştirilmesi" olar-

ak görülebilir. Çünkü hem Avrupa hem de Pasifik'teki güçler, Rusya ve Çin'e karşı işbirliği yapmaya yönelmektedirler.

Her şeye rağmen bu yeni Soğuk Savaş'ta tarafsızlığını korumaya çalışan Hindistan gibi aktörler, dünya sistemde "dengeleyici aktör" rolünü üstlenmektedir. Bu bağlamda 22 Mayıs 2022 tarihinde Japonya'nın başkenti Tokyo'da düzenlenen Dörtlül Güvenlik Diyalogu (QUAD) Zirvesi'nde Hindistan'ın üzerinde baskı kurulduğu görülmüştür. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve müttefikleri, söz konusu zirvede Hindistan'ı

Dr. Cenk TAMER
ANKASAM
Asya Pasifik
Uzmanı

“**Hindistan, QUAD içerisindeki “çatlağı” ifade etmektedir. Japonya ise bu çatlağı kapatma görevini üstlenmiş görünmektedir.**”

QUAD'a daha güçlü şekilde kanalize etmeye çabalamış, ayrıca onu Rusya-Çin ekseninden uzaklaştırmaya odaklanmışlardır. Bu konudaki temel misyonu Japonya'nın üstlendiği söylenebilir. Pasifik'te Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) benzeri “Çin karşıtı” bir ittifak oluşturmak için QUAD platformunun esas alınması düşünülmektedir. Ancak Hindistan'ı buna ikna etmek kolay olmayacaktır. Bu yüzden de ABD, bunu gerçekleştirmek için İngiltere ve Japonya gibi aktörleri arabulucu olarak kullanmayı deneyebilir.

Japonya'nın QUAD içerisinde daha fazla inisiyatif üstlendiğini ve Hindistan'ı bu platforma güçlü bir şekilde entegre etmek için özel bir çaba sarf ettiğini söyleyebiliriz. Esasında ABD tarafından Japonya'ya Pasifik'teki Çin karşıtı eksenini güçlendirme misyonunun verildiği öne sürülebilir. Çünkü Japonya Başbakanı Fumio Kışida'nın son aylarda dış politikada izlemiş olduğu aktif siyaset hem Pasifik'te hem de Avrupa'da ilgililerin Tokyo üzerine yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Geçtiğimiz aylarda Kışida, Hindistan'ı Rusya'ya karşı daha sert bir tavır takınmaya ikna etmek için Yeni Delhi'yi ziyaret etmiştir. Zira Hindistan, QUAD ülkeleri içinde Rusya'yı eleştirmeyen ve ona yaptırım uygulamayan tek devlettir. Deyim yerindeyse Hindistan, QUAD içerisindeki “çatlağı” ifade etmektedir. Japonya ise bu çatlağı kapatma görevini üstlenmiş görünmektedir. Burada Japonya'ya verilen bir başka misyon da mümkünse QUAD kapsamında veya başka bir çerçevede Pasifik'in güvenliğinden sorumlu bir kolektif savunma örgütünün temellerini atmasıdır. Bu kapsamda Japonya, Pasi-

fik'te Çin'le olası bir savaş tehlikesini de göz önünde bulundurarak Hindistan, Avustralya, İngiltere, Almanya, İtalya, Endonezya ve Tayland gibi ülkelerle askeri işbirliğini derinleştirmeye çalışmaktadır. Japonya, muhataplarıyla savaş zamanında askerlerin birbirinin üstlerinde konuşulabilmesine izin veren karşılıklı erişim anlaşmaları imzalamakta ve ortak deniz tatbikatları yapmaktadır.

ABD'nin Japonya üzerinden bölgede gizli bir NATO oluşumunun temellerini attığına yönelik iddialar, son dönemde yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Fakat Washington, öncelikle QUAD'ın genişletilmesini arzulamaktadır. Uzun vadede Güney Kore'nin QUAD'a gözlemci olarak katılması planlanmaktadır. ABD Başkanı Joe Biden'in Tokyo'ya geçmeden önce Güney Kore'yi ziyaret etmesi bu anlamda dikkat çekicidir. Fakat Güney Kore ile Japonya arasındaki tarihsel anlaşmazlıklar, QUAD içerisinde bu iki ülkenin bir araya gelmesini zorlaştırmaktadır. Pasifik'teki bazı görüş ayrılıkları, “NATO 2.0”ın kurulmasına engel olmaktadır. Örneğin Japonya, Pasifik'te Anglosakson güçlerin istihbarat ağı olan “Five Eyes (Beş Göz)”a katılmak istemektedir. Ancak İngiltere, buna karşı çıkmaktadır. Bunun gerekçesi olarak da bazı kültürel-iletişimsel zorlukları göstermektedir. Benzer bir şekilde Japonya'nın ABD ve İngiltere'nin öncülüğündeki AUKUS'a katılmak istediği iddia edilmektedir.[1] Fakat taraflar, henüz “JAUkus” kurma planlarının olduğu yönünde herhangi bir açıklama yapmamıştır.

Bahse konu olan görüş ayrılıklarının bir diğer ayağını Yeni Zelan-

da oluşturmaktadır. Japonya ve Yeni Zelanda'nın yakın zamanda güvenlik anlaşması imzalaması, Tokyo'nun Anglosakson ittifakına yaklaştığı yorumlarına neden olmuştur. Diğer taraftan Yeni Zelanda, QUAD'a katılma niyeti içerisinde olabilir. Zira geçmişte Güney Kore ve Vietnam'la birlikte Yeni Zelanda, Covid-19 yardımları kapsamında düzenlenen QUAD Plus'a katılmıştır. Dolayısıyla bu ülkeler QUAD'ın kalıcı üyeleri olmaya da adaydır. Diğer taraftan Wellington yönetimi, nükleerden arındırılmış bir Pasifik istemektedir. Bu yüzden AUKUS veya JAUkus benzeri bir ittifaka katılması beklenmemelidir.

Pasifik'teki görüş ayrılıklarının en büyük parçasını İngiltere oluşturmaktadır. Zira İngiltere'nin ilginç bir şekilde QUAD mekanizmasında yer almadığı görülmektedir. Bu durum ise Londra'nın Pasifik'te Washington'dan ayrı bir gündeminin olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca İngiltere, ABD öncülüğündeki QUAD'ın yetersiz veya başarısız olduğunu düşünüyor olabilir. Hatta İngiliz yetkililer NATO'nun Pasifik'teki tehditlerle ilgilenmesi gerektiğini bile dile getirmiştir. Buna ek olarak Londra, QUAD'ı daha fazla güçlendirmenin ve bir kolektif savunma örgütüne dönüştürmenin mümkün olmayacağını; çünkü bu amaç doğrultusunda Hindistan'ın ikna edilemeyeceğini düşünmektedir. Yani QUAD'ın en büyük savunucusu ABD ve Japonya'yken; İngiltere, Pasifik'te alternatif çözümler arıyor görünmektedir. Bu noktada İngiltere'nin vurgu yaptığı Hindistan faktörüne de değinmek gerekmektedir.

ABD, Hindistan'ın hem Rusya hem de Çin'le arasını açmaya çalışmaktadır. Bu yüzden Çin'in Hindistan'la olan sınır çatışmalarını sürekli gündemde tutan Washington yönetiminin amacı, Tayvan'da olası bir savaş çıkması halinde Çin'e karşı Keşmir'den ikinci bir cephe açacağı yönünde değerlendirilmektedir. Fakat Hindistan, Çin'le daha fazla düşmanlık istememektedir. Hatta Tayvan'la ilgili meselelere karışmak da istememektedir. Bu bakımdan Hindistan, QUAD'ın barışçıl bir platform olarak kalmasından yana görünmektedir. ABD ise Hindistan'ın QUAD'a daha fazla destek vermesini istemektedir. Bu amaç doğrultusunda ABD'nin Hindistan'ı Çin'le karşı karşıya getirmeye yönelik bir çaba içerisinde olduğu yaklaşımı ağırlık kazanmaktadır.

Hindistan'ın Çin'le sınır meselesi yüzünden çatışma ihtimali varken; Rusya'yla kavga etmek için bir gerekçesi yoktur. Aksine iki ülkenin işbirliği yapması için birçok neden vardır. Dolayısıyla QUAD, Hindistan'ın dış politikadaki en büyük açmazı olabilir. Çünkü bu durum, Rusya'yla ilişkilerine zarar vermektedir. Zira Yeni Delhi, bu ittifakın “NATO benzeri bir yapı olmadığını ve kesinlikle Batı'nın yanında yer almadığını” Moskova'daki muhataplarına

anlatmaya çalışmaktadır. Bu güvensizlik durumu ise Hindistan-Rusya ilişkilerini sınırlandırmaktadır. Halbuki Hindistan, QUAD çerçevesinde “Çin tehdidini” görüşmekte bir sakınca görmemektedir.

Diğer taraftan Rusya, Hindistan'dan “Çin karşıtı bir ittifaka katılmamasını” istemektedir. Eğer Hindistan, QUAD'ın genişletilmesine ve bir savunma ittifakına dönüşmesine katkıda bulunursa, Rusya ve Çin'in bu duruma sert tepki göstereceği öngörülebilir. Belki de Çin, Hindistan sınırına yönelik yeni bir saldırı başlatabilir. Her iki tarafın da elinde kozlar vardır. Çin, sınır sorunlarını koz olarak kullanırken; Hindistan QUAD ve ABD'yi Çin'e karşı bir baskı unsuru şeklinde değerlendirmektedir.

Sonuç olarak Japonya ve Hindistan'ın QUAD içerisindeki rolleri değişmektedir. Tokyo, daha fazla inisiyatif alırken; Yeni Delhi ise geri planda kalmak istemektedir. Unutulmamalıdır ki; Hindistan, Rusya'ya karşı tavır almayı ısrarla reddederek elinde Batı'ya karşı koz bulundurmaya çalışmaktadır. Bunu Hindistan'ın Batı'ya karşı yürüttüğü “blöf siyasetinin” bir parçası olarak da yorumlamak mümkündür. Japonya ise Pasifik ile Avrupa arasında bağlantı kurmaya çalışarak küresel siyasetteki konumunu yükseltme arzusunda. Fakat küresel sistemdeki asıl dengeleyici aktörün Hindistan olduğu unutulmamalıdır. Yeni Delhi'nin tercihi hem Avrupa'nın hem de Pasifik'in geleceğine yön verebilir.

[1] “Washington and Tokyo Deny Japan Invited to Join AUKUS Security Pact”, Japan Times, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/04/14/national/japan-aukus-join-denial/>, (Erişim Tarihi: 11.05.2022).

BASINDA ANKASAM

18 Haziran 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol'un Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği tarafından düzenlenen "Yenileşme Sürecindeki Kazakistan: Yenilenme ve Modernizasyon Yolu" başlıklı yuvarlak masa toplantısında "Değişen Küresel Jeopolitikte Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev'in Yeni Kazakistan Modeli" konulu konuşması, Kazakistan merkezli DKN World News'te yayınlandı.

18 Haziran 2022

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin Erol'un Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliği tarafından düzenlenen "Yenileşme Sürecindeki Kazakistan: Yenilenme ve Modernizasyon Yolu" başlıklı yuvarlak masa toplantısında "Değişen Küresel Jeopolitikte Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev'in Yeni Kazakistan Modeli" konulu konuşması, Kazakistan merkezli Kazinform'da yayınlandı.

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*'nin son sayısı yayımlanmıştır. *Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK* veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT VI , SAYI I

BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*'nin son sayısı yayımlanmıştır. *Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK* veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT VI , SAYI I

